

REMISSYTTRANDE

2023-05-23

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Diarienummer: LI2023/01786

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap (Ds2023:3)

Flygplatsutredaren efterfrågas en analys samt förslag till en långsiktig hållbar inriktning för statens ansvar för svenska flygplatser, så att behoven av en grundläggande tillgänglighet för medborgare, näringsliv och samhällsviktigt flyg tillgodoses i hela landet.

Pandemin innebar ett uppvaknande vad gäller behovet av ett fungerande flyg, och idén att flygplatser bör vara en statlig angelägenhet väcktes åter. Rapporten har ett brett perspektiv som Svensk Pilotförening i betydande delar stöder. I tillägg har vi följande kommentarer.

Svensk Pilotförening stöder utformningen av uppdraget, men vill belysa en högst relevant utmaning. Nämligen den att luftfarten som en del av infrastrukturen, till skillnad från väg och järnväg, är användarfinansierad. Den är en grundläggande anledning till att Sverige befinner sig hopplöst efter sin omgivning vad gäller både tillgänglighet och robusthet, samt att uppställda transportpolitiska mål om tillgänglighet ej nås.

Det våra grannländer benämner som en investering i luftfarten vänds i Sverige ofta till en kostnad. Det inkluderar för verksamheten helt grundläggande element som bland annat flygplatsers start- och landningsbanor, utformning av taxibanesystem som möjliggör sekvensering, avisningsplattformar i anslutning till startbana, snöröjningskapacitet och inflygningsutrustning.

Det handlar också om att våra grannländer i högre utsträckning håller sina flygplatser öppna, flygplatser som utgör stommen i ett fungerande nationellt flygplatssystem, då flygoperatörer har ett behov av alternativa flygplatser som komplement till sin destination.

Sammantaget bidrar dessa investeringar till en mer effektiv, ekonomisk och miljösmart hantering av flyget än vad Sverige kan erbjuda.

Samhällsviktig luftfart, Beredskapsflygplatser och Reservflygplatser:

Svensk Pilotförening har svårt att se varför det ska göras en tydlig differentiering mellan ”ekonomisk” och ”samhällsviktig” verksamhet.

Det kommersiella flyget bidrar i högsta grad med, förutom allmän tillgänglighet, transport av samhällsviktiga funktioner som personer under sin yrkesutövning, post, gods och specialtransporter av olika slag.

Även differentieringen mellan beredskapsflygplatser och reservflygplatser ser vi som svår att överblicka. Vid färdplanering inom det civila flyget gäller destinationer och alternativflygplatser. En flygplats är en flygplats, gärna öppen och möjlig att landa på. Vad gäller konventionella navigationshjälpmedel ser vi inte att de kommer att ersättas av satellitbaserad dito per 2030. I områden som präglas av ofred störs signaler från satelliter ofta ut och tekniken blir obrukbar.

Är det möjligtvis den svenska finansieringsmodellen som ligger bakom en betydande komplexitet vi kan skönja i ett statligt återtag vid svenska flygplatser?

Flygledning på distans och tillgänglighet:

Sverige har idag sju flygplatser som flygleds på distans, fyra från Sundsvall och tre från Arlanda. Den långsiktiga planen från LFV är att den fjärrstyrda verksamheten vid Arlanda ska byggas ut med fler flygplatser.

Vi skulle kunna lyfta ett antal perspektiv men låt oss här hålla oss till tillgängligheten. Transportstyrelsen har lagt restriktioner för vilka flygplatser som tillåts väljas som alternativflygplats i den fjärrstyrda miljön vilket omhändertar flygsäkerheten, men det saknas all form för redundans om en central som kontrollerar flera flygplatser mister sin funktion. Det civila flyget vid berörda flygplatser skulle upphöra till dess att flygtrafikledning återupprättats på respektive flygplats. Det är för Svensk Pilotförening obegripligt att denna sårbarhet inte adresserats och utretts djupare.

I tillägg har den nya tekniken lett till att fjärrstyrda flygplatser frekvent stänger om man inte har schemalagd trafik, vilket även lett till minskade möjligheter att använda berörd flygplats som alternativflygplats.

Flyget är en tämligen smal nisch och vi ser gärna en samling av kunskap och kompetens till gagn för hela landets flyg.

Tomas Gustafsson

Flygsäkerhetskommittén
Svensk Pilotförening